

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η οικονομία για το κοινό καλό: ένα βιώσιμο οικονομικό μοντέλο με στόχο την κοινωνική συνοχή»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2016/C 013/06)

Εισηγητής: ο κ. Carlos TRIAS PINTO

Συνεισηγητής: ο κ. Stefano PALMIERI

Στις 19 Φεβρουαρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Οικονομία για το κοινό καλό: ένα βιώσιμο οικονομικό μοντέλο με στόχο την κοινωνική συνοχή»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Ιουλίου 2015.

Κατά την 510η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Σεπτεμβρίου 2015 (συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 144 ψήφους υπέρ, 13 κατά και 11 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) ⁽¹⁾ θεωρεί ότι το μοντέλο της «Οικονομίας για το κοινό καλό» έχει δημιουργηθεί έτσι ώστε να ενσωματωθεί τόσο στο ενωσιακό όσο και στο εθνικό νομικό πλαίσιο προκειμένου να υπάρξει μετάβαση προς την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά μέσω μιας πιο ηθικής οικονομίας στη βάση των ευρωπαϊκών αξιών και των επιτευγμάτων των πολιτικών κοινωνικής ευθύνης, τούτο δε με την ενίσχυση μέσω συνεργειών.

1.2. Η οικονομία για το κοινό καλό αποτελεί μια ολιστική προσέγγιση, της οποίας οι έννοιες συνδέονται στενά με τις θεμελιώδεις αξίες της κοινωνικής οικονομίας, της κυκλικής οικονομίας, της συνεργατικής κατανάλωσης, της οικονομίας της λειτουργίας, της οικονομίας που βασίζεται στους πόρους και της γαλάζιας οικονομίας.

1.3. Η οικονομία για το κοινό καλό στηρίζεται από οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, επιχειρήσεις και την πανεπιστημιακή κοινότητα, και θεωρείται εφικτό μοντέλο που ενισχύει τις ευρωπαϊκές αξίες, την κοινωνική συνοχή και προάγει ένα υπεύθυνο οικονομικό σύστημα. Μάλιστα, η οικονομία για το κοινό καλό υποστηρίζεται από περισσότερες των εκατό τοπικές ομάδες, σχεδόν δύο χιλιάδες επιχειρήσεις ⁽²⁾ και διάφορες κοινωνικές οργανώσεις.

1.4. Σε ευθυγράμμιση με το πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», μέσω του συγκεκριμένου οικονομικού μοντέλου προτείνεται η μετάβαση σε μια «ηθική ευρωπαϊκή αγορά» που θα ενισχύει την κοινωνική καινοτομία, θα τονώνει τα ποσοστά απασχόλησης και θα ωφελεί το περιβάλλον. Η «ηθική ευρωπαϊκή αγορά» θα μπορέσει να οικοδομηθεί μέσα από την εφαρμογή διαφόρων στρατηγικών:

1.4.1. Μέτρηση βάσει δεικτών ευημερίας και κοινωνικής ανάπτυξης εκτός του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ) ⁽³⁾, όπως το «Προϊόν κοινού καλού» και ο «Ισολογισμός κοινού καλού».

1.4.2. Χάραξη πολιτικών με στόχο να αναγνωριστούν οι εταιρείες με τη μεγαλύτερη συμβολή στο κοινό καλό, όπως πολιτικές σύναψης ηθικών δημόσιων συμβάσεων και προώθησης του ηθικού εσωτερικού εμπορίου.

1.4.3. Προώθηση του ηθικού εξωτερικού εμπορίου (π.χ. η «ευρωπαϊκή σφραγίδα»). Κατά αυτόν τον τρόπο, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) θα αναγνωρίζεται ως ηθική αγορά και οι εταιρείες της θα ηγούνται της παγκόσμιας ηθικής αγοράς και θα συμβάλλουν στην εδραίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των εργασιακών προτύπων και της προστασίας του περιβάλλοντος σε όλον τον κόσμο.

⁽¹⁾ Βλέπε τον ιστότοπο «Η οικονομία για το κοινό καλό».

⁽²⁾ Ορισμένες από τις οποίες δραστηριοποιούνται σε πολύ ανταγωνιστικές αγορές.

⁽³⁾ Με συνεκτίμηση του ΑΕγχΠ και άλλων συμπληρωματικών δεικτών.

- 1.4.4. Στήριξη όλων των επιχειρηματιών οι οποίοι ιδρύουν οργανώσεις με στόχο τη συμβολή στο κοινό καλό.
- 1.4.5. Ενίσχυση της ηθικής κατανάλωσης και ευαισθητοποίηση των Ευρωπαίων καταναλωτών.
- 1.4.6. Αύξηση της ποικιλομορφίας του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος με την προώθηση δικτύων ηθικών τραπεζών και χρηματιστηρίων σε όλη την ΕΕ.
- 1.5. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο της ανανεωμένης στρατηγικής για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ), να λάβει ποσοτικά μέτρα για την ανταμοιβή (με τη μορφή δημόσιων συμβάσεων, πρόσβασης στις εξωτερικές αγορές, φορολογικών κινήτρων κ.λπ.) όσων επιχειρήσεων λειτουργούν με ανώτερα ηθικά κριτήρια.

2. Εισαγωγή

2.1. Η οικονομία και, κατά συνέπεια, η οικονομική πολιτική διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην κοινωνία σήμερα, και από αυτόν τον ρόλο εξαρτάται η επιτυχία ή η αποτυχία άλλων βασικών πολιτικών για την ευημερία των πολιτών (της εκπαίδευσης, της υγείας, των κοινωνικών υπηρεσιών, του πολιτισμού, του περιβάλλοντος, της τεχνολογίας και της καινοτομίας). Όλες αυτές εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική κατάσταση και επηρεάζουν τα διάφορα τοπικά και περιφερειακά επίπεδα.

2.2. Η κρίση, η οποία εξακολουθεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στις οικονομίες των κρατών μελών και στην ποιότητα ζωής των Ευρωπαίων, αποκάλυψε τον χαμηλό βαθμό ανθεκτικότητας του κοινωνικού και οικονομικού συστήματος της ΕΕ.

2.3. Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με την παγκόσμια δημοσκόπηση για το 2014⁽⁴⁾ της Διεθνούς Συνδικαλιστικής Συνομοσπονδίας (ITUC), δεν υφίσταται ούτε μία χώρα στην οποία οι άνθρωποι πιστεύουν ότι το οικονομικό σύστημα είναι δίκαιο. Μάλιστα, τέσσερις στους πέντε ανθρώπους (78 %) πιστεύουν ότι το οικονομικό σύστημα ευνοεί τους πλούσιους. Ομοίως, 88 % των Γερμανών και 90 % των Αυστριακών επιθυμούν «μια νέα οικονομική τάξη» (έρευνα του ιδρύματος Bertelsmann⁽⁵⁾) και το ίδιο ισχύει αναμφίβολα για τις χώρες που έχουν πληγεί περισσότερο από την οικονομική κρίση, όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία, η Ισπανία και η Ιταλία.

2.4. Λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο που έχει πραγματοποιήσει η Επιτροπή σχετικά με την κοινωνική καινοτομία αλλά και τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ SC/39 με θέμα τον απολογισμό της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», την έκθεση για την ενδιάμεση εξέταση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και την πρωτοβουλία «Ας μιλήσουμε για ευτυχία — πέραν του ΑΕγχΠ» της συντονιστικής επιτροπής της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», είναι προφανές ότι, εάν επιθυμούμε να στηρίξουμε αποτελεσματικά την οικονομική ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή, χρειάζεται αλλαγή αντίληψης έτσι ώστε οι οικονομικοί, περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί στόχοι να αλληλοσυνδέονται πραγματικά, και να επιτευχθεί μεγαλύτερη ισορροπία μεταξύ των ποσοτικών και των ποιοτικών πτυχών της ανάπτυξης χάρη σε μια ολιστική προσέγγιση.

2.5. Το μοντέλο της οικονομίας για το κοινό καλό προσφέρει ένα σωστό συμπλήρωμα που στηρίζεται από την ευρωπαϊκή κοινωνία. Οι στόχοι και οι αξίες του υπερβαίνουν αυτά που έχει να προσφέρει η κοινωνική ευθύνη, ενώ το σφαιρικό όραμά του καθιστά δυνατή τη συγκέντρωση ποικίλων εκπροσώπων της κοινωνίας.

2.6. Μέσα σε μόλις τέσσερα χρόνια, η οικονομία για το κοινό καλό έχει μετατραπεί σε ένα κοινωνικό κίνημα που στηρίζεται από περισσότερες από εκατό τοπικές ομάδες, περίπου δύο χιλιάδες εταιρείες και κοινωνικές οργανώσεις, καθώς και σε έναν ολοένα αυξανόμενο αριθμό πανεπιστημίων σε χώρες όπως η Αυστρία, η Γερμανία, η Ελβετία, η Ιταλία και η Ισπανία. Επιπλέον, η περιφέρεια του Νότιου Τιρόλου στην Ιταλία και αρκετές τοπικές κυβερνήσεις σε διάφορες χώρες ανά την ΕΕ έχουν υιοθετήσει το μοντέλο της οικονομίας για το κοινό καλό για τις δικές τους περιοχές.

3. Η οικονομία για το κοινό καλό: στόχος, αξίες, στρατηγική και δείκτες

3.1. Στόχος της κοινωνίας πρέπει να είναι η ευημερία καθενός από τα μέλη της με σεβασμό προς τις συνταγματικές διατάξεις.

⁽⁴⁾ Παγκόσμια δημοσκόπηση της ITUC για το έτος 2014.

⁽⁵⁾ Ίδρυμα Bertelsmann, «Bürger wollen kein Wachstum um jeden Preis» («Οι άνθρωποι δεν θέλουν ανάπτυξη με οποιοδήποτε τίμημα»).

3.2. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφοι 1, 2 και 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ⁽⁶⁾, η κύρια πρόταση του μοντέλου της οικονομίας για το κοινό καλό είναι ότι **πρέπει η οικονομία να υπηρετεί τους ανθρώπους** με άλλα λόγια, το κοινό καλό. Το σημείο αφετηρίας για την επίτευξη αυτού του στόχου πρέπει να είναι ότι τα χρήματα και τα κεφάλαια είναι μεν σημαντικά ως μέσα συναλλαγών και επενδύσεων αλλά όχι και αυτοσκοπός.

3.3. Το οικονομικό μοντέλο επιδίωξης του κοινού καλού θα βασίζεται σε αξίες τις οποίες όλοι αναγνωρίζουν ως οικουμενικές: ανθρώπινη αξιοπρέπεια, αλληλεγγύη, οικολογική βιωσιμότητα, κοινωνική δικαιοσύνη, διαφάνεια και δημοκρατική συμμετοχή.

3.4. Η αναγνώριση του κοινού καλού ως κεντρικού στόχου της οικονομίας καθιστά αναγκαία μια ειδική μέθοδο για τη μέτρηση της οικονομικής επιτυχίας σε συμφωνία με τον σκοπό και όχι μόνο με τα μέσα: το «Προϊόν κοινού καλού», τον «Ισολογισμό κοινού καλού» και την «Αξιολόγηση φερεγγυότητας κοινού καλού», που συμπληρώνουν, αντιστοίχως, το ΑΕγχΠ, τον ισολογισμό και την αξιολόγηση της οικονομικής φερεγγυότητας.

3.5. Η οικονομία για το κοινό καλό (ΟΚΚ) είναι ένα ολιστικό μοντέλο που επιθυμεί να ενσωματώσει την οικονομία στο κοινωνικό, πολιτιστικό και οικολογικό περιβάλλον της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Όπως φαίνεται στον πίνακα που επισυνάπτεται, το μοντέλο της ΟΚΚ αντικατοπτρίζει τις θεμελιώδεις αξίες διαφόρων οικονομικών προτάσεων:

ΑΞΙΕΣ/MONTELA ΤΗΣ ΟΚΚ	ανθρώπινη αξιοπρέπεια	αλληλεγγύη/ συνεργασία	οικολογική βιωσιμότητα	κοινωνική δικαιοσύνη	δημοκρατία
Κοινωνική Οικονομία	X	X	X	X	X
Κυκλική Οικονομία			X		
Συνεργατική Κατανάλωση		X			X
Οικονομία της Λειτουργίας		X	X		
Οικονομία που Βασίζεται στους Πόρους			X	X	
Γαλάζια Οικονομία			X		

Πηγή: πρωτότυπο.

3.6. Η οικονομία για το κοινό καλό είναι ένα οικονομικό μοντέλο που μπορεί να συμβάλλει με επιτυχία στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», ιδίως μέσα από:

- την αύξηση του ποσοστού της απασχόλησης και τη βελτίωση της ποιότητας των υφιστάμενων θέσεων εργασίας (αξίες της «ανθρώπινης αξιοπρέπειας» και της «κοινωνικής δικαιοσύνης»),
- την τόνωση της κοινωνικής καινοτομίας στην κοινωνία των πολιτών και στην επιχειρηματική και πολιτική σφαίρα (αξίες της «συμμετοχής και της δημοκρατίας»),
- τη μείωση των εκπομπών CO₂, την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας (αξία της «οικολογικής βιωσιμότητας»),
- τη μείωση του πληθυσμού που κινδυνεύει από φτώχεια ή που υποφέρει από κοινωνικό αποκλεισμό (αξίες της «αλληλεγγύης» και της «κοινωνικής δικαιοσύνης»).

⁽⁶⁾ ΕΕ C 83 της 30.3.2010.

3.6.1. Η οικονομία για το κοινό καλό είναι μια διαδικασία «κοινωνικής καινοτομίας» και θετικής επιχειρηματικότητας που χρησιμοποιείται για την προώθηση και τη στήριξη νέων ιδεών που ταυτόχρονα επιλύουν κοινωνικές ανάγκες, δημιουργούν κοινωνικές σχέσεις και ενισχύουν τη δημιουργία πλούτου. Υπό αυτήν την έννοια, η καινοτομία αναφέρεται στην ικανότητα επινοήσης και εφαρμογής ιδεών που καταδεικνύουν την ικανότητα παραγωγής αξίας. Ο δε όρος «κοινωνική» αναφέρεται σε ζητήματα όπως η ποιότητα ζωής, η αλληλεγγύη, η ευτυχία και η ευημερία.

3.7. Η οικονομία για το κοινό καλό συνιστά εργαλείο για την οικοδόμηση ενός ανθεκτικού κοινωνικού και οικονομικού συστήματος, το οποίο μπορεί να προσφέρει στην ευρωπαϊκή κοινωνία πολιτών «προστασία και ανάπτυξη», το οποίο συμβάλλει στην εξεύρεση λύσεων και, όταν είναι εφικτό, αποτρέπει κρίσεις, και συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική αλλαγή. Η οικονομία για το κοινό καλό είναι ο δρόμος για να τεθεί η ανθεκτικότητα στο επίκεντρο των διεργασιών που στηρίζουν τη μετάβαση από την κρίση στην ανάκαμψη και την ανάπτυξη.

3.7.1. Η ανθεκτικότητα αποτελεί έναν παράγοντα που επηρεάζει την ικανότητα της κοινωνίας των πολιτών να αντιδρά σε μεγάλες αναταραχές και να αντιμετωπίζει αναπάντεχες πιέσεις και κρίσεις. Υπάρχουν ήδη μέσα προετοιμασίας της κοινωνίας των πολιτών για την αποτροπή και την αντιμετώπιση κρίσεων, αλλά απαιτείται αποτελεσματικότερη διαχείρισή τους και στενότερη συνεργασία μεταξύ όλων των επιπέδων τα οποία αντιπροσωπεύουν θεσμικά, οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα.

3.8. Η αύξηση της ικανότητας των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων να απορροφούν, να διαχειρίζονται και να αποτρέπουν τα αποτελέσματα των κρίσεων και των διαρθρωτικών αλλαγών αποτελεί κείμενο στοιχείο για την κοινωνία των πολιτών όσον αφορά την παροχή στήριξης υπέρ της επίτευξης επιπέδων διαβίωσης κατάλληλων για τις ανάγκες των ανθρώπων. Αυτό στηρίζει επίσης την οικονομική ανταγωνιστικότητα της ΕΕ με στόχο την κοινωνική συνοχή και βιωσιμότητα, αποβλέποντας στον μη περιορισμό των ευκαιριών για τις μελλοντικές γενεές.

3.9. Η εφαρμογή αυτών των ιδεών μέσω της οικονομίας για το κοινό καλό βασίζεται στην άμεση συμμετοχή των ατόμων τόσο στην επιχειρηματική όσο και στην πολιτική σφαίρα. Μέσα όπως η «Έκθεση κοινού καλού», ο «Ισολογισμός κοινού καλού» και, ιδίως, ο «Δείκτης δημοτικού κοινού καλού» βασίζονται στην ενεργή συμμετοχή όλων των ομάδων ενδιαφερομένων.

4. Προς την οικοδόμηση μιας ηθικής ευρωπαϊκής αγοράς

4.1. Λόγω των αρνητικών συνεπειών που βίωσαν στη διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, οι λαοί στην Ευρώπη είναι λιγότερο ανεκτικοί σε ζητήματα όπως η απώλεια εισοδήματος, οι περικοπές των κοινωνικών παροχών και υπηρεσιών, οι περιβαλλοντικές βλάβες, η οικονομική και εργασιακή αβεβαιότητα και η υποβάθμιση της σημασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων τους καθώς και των δικαιωμάτων τους ως καταναλωτές και χρήστες.

4.2. Ταυτόχρονα, απαιτείται να δοθεί νέα ώθηση στις εθελοντικές και ανεπαρκώς φιλόδοξες πολιτικές εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, οι οποίες δεν παρουσιάζουν αρκετές πληροφορίες σχετικά, δεδομένου ότι το μισθολογικό χάσμα διευρύνεται σε πολλές μεγάλες εταιρείες, οι γυναίκες αποτελούν μειοψηφία στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και εξασθενεί η δέσμευση για την εξέλιξη της σταδιοδρομίας των νεαρών εργαζομένων.

4.3. Οι επιχειρηματίες και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), από τη μεριά τους, απειλούνται από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και τις αντιδεδοντολογικές πρακτικές που θέτουν σε κίνδυνο την επιβίωση πολλών τέτοιων επιχειρήσεων. Γενικώς, οι άνθρωποι κάνουν έκκληση για μια οικονομία που να βασίζεται στις αξίες που, θεωρητικά, προβλέπονται στα εθνικά συντάγματα.

4.4. Η ατμόσφαιρα κοινωνικής δυσaréσκειας αντικατοπτρίζεται στην απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού στους θεσμούς και σε εκείνους που τους εκπροσωπούν. Εάν επιθυμούμε να ανακτηθεί αυτή η αναγκαία εμπιστοσύνη και να ενισχύσουμε την κοινωνική και εδαφική συνοχή, πρέπει η ΕΕ να σχεδιάσει ξανά τις πολιτικές της και να εκπονήσει μια νέα στρατηγική που να σέβεται τα αιτήματα και τις αξίες των ανθρώπων.

4.5. Προς αυτήν την κατεύθυνση, η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της με θέμα «Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2014» καλεί να συμπεριληφθεί προβλεπτικά πίνακας κοινωνικών δεικτών στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, σε ισότιμη βάση με τους μακροοικονομικούς και δημοσιονομικούς δείκτες. Επίσης, οι στόχοι, οι μέθοδοι και τα εργαλεία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου πρέπει να εξακολουθήσουν να συμπεριλαμβάνουν διαδικασία οικολογικού προσανατολισμού για τις τρέχουσες βιομηχανικές διεργασίες σε κάθε τομέα ξεχωριστά και για την οικονομία συνολικά, προκειμένου να διασφαλίζεται μια οικονομική ανάκαμψη που να βασίζεται σε πιο βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης.

4.6. Για αυτόν τον λόγο, βάσει του μοντέλου της οικονομίας για το κοινό καλό, προτείνεται στροφή προς μια «ηθική ευρωπαϊκή αγορά», στην οποία οι οικονομικές και εμπορικές πολιτικές ευθυγραμμίζονται με τον πολιτισμό και τις αξίες που οι άνθρωποι έχουν καταγράψει ως οικουμενικές. Μέσα από αυτήν τη στρατηγική, η ευρωπαϊκή οικονομία και οι εταιρείες θα ανακτήσουν τη διεθνή «εμπορική φήμη» τους ως παραδειγματικές οργανώσεις σε θέματα προστασίας και προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ποιότητας και σημασίας της εργασίας, και προστασίας του περιβάλλοντος.

4.7. Ως εκ τούτου, θα αναγνωρίζονται οι οργανισμοί οι οποίοι διαθέτουν στην αγορά προϊόντα και υπηρεσίες που συνάδουν με ηθικά κριτήρια και συμβάλλουν στο κοινό καλό. Πιο συγκεκριμένα, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που δεν εγγυώνται έναν ελάχιστο ηθικό χαρακτήρα μέσω της αλυσίδας αξιών θα πρέπει να απομακρύνονται από τη ζώνη της αποδοτικότητας.

4.8. Συνοψίζοντας, το μοντέλο της οικονομίας για το κοινό καλό περιλαμβάνει τις προτάσεις της συμβατικής εταιρικής κοινωνικής ευθύνης σε σχέση με τις αξίες, αλλά προχωρά περαιτέρω όσον αφορά τους στόχους και τις μεθόδους. Η εταιρική κοινωνική ευθύνη στην ΕΕ βασιζόταν, κυρίως, στην αρχή της επιστροφής στην κοινωνία μέρους του κέρδους που αποκτήθηκε από αυτήν, πριν να επικεντρωθεί στον στόχο «δημιουργία, στο μέγιστο βαθμό, κοινών αξιών για τους ιδιοκτήτες/μετόχους και για τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη και την κοινωνία στο σύνολό της»⁽⁷⁾. Για αυτόν τον λόγο, δυστυχώς, σημαντικός αριθμός εταιρειών υποβάθμισαν την εταιρική κοινωνική ευθύνη σε απλές δράσεις φιλανθρωπίας ή εκδηλώσεις δημόσιων σχέσεων.

5. Μελλοντικές στρατηγικές για την οικοδόμηση μιας ηθικής ευρωπαϊκής αγοράς

5.1. Αρκετές στρατηγικές προτείνονται για την οικοδόμηση μιας ηθικής ευρωπαϊκής αγοράς. Ο χάρτης πορείας θα ξεκινήσει με τον υπολογισμό της συμβολής των εταιρειών στο κοινό καλό και τη σύγκλιση προς μια ενωσιακή υποβολή εκθέσεων μη χρηματοοικονομικού χαρακτήρα. Έπειτα, η κοινωνία πολιτών στην ΕΕ θα ενημερώνεται για τις επιδόσεις των εταιρειών μέσω της δημιουργίας επισήμανσης για την ηθική συμπεριφορά. Η χάραξη πολιτικών θα αναγνωρίζει τις εταιρείες με τη μεγαλύτερη συμβολή στο κοινό καλό μέσω πολιτικών σύναψης ηθικών δημόσιων συμβάσεων καθώς και μέσω πολιτικών που στοχεύουν στην οικοδόμηση μιας ηθικής εσωτερικής και διεθνούς αγοράς. Τέλος, οι πολιτικές για την επιχειρηματικότητα, την κατανάλωση και τις τραπεζικές υπηρεσίες θα ευθυγραμμίζονται επίσης με τις αρχές του κοινού καλού. Όλα δε αυτά θα γίνουν πραγματικότητα με την αποφυγή των υπερβολικών διοικητικών διατυπώσεων και με τη βοήθεια των μηχανισμών της αγοράς.

5.2. **Ο υπολογισμός της συμβολής των εταιρειών στο κοινό καλό μέσω της υποχρεωτικής συμπλήρωσης ενός Ισολογισμού κοινού καλού.** Ο Ισολογισμός κοινού καλού υπολογίζει το μη χρηματοοικονομικό μέρος της επιτυχίας μιας εταιρείας: τις ηθικές επιτυχίες και τη συμβολή στο κοινό καλό. Η τρέχουσα διατύπωση των μέτρων του Ισολογισμού κοινού καλού προσμετρά τις πιο σημαντικές συνταγματικές αξίες: αξιοπρέπεια, αλληλεγγύη, βιωσιμότητα, δικαιοσύνη και δημοκρατική συμμετοχή: «ηθικές επιδόσεις» όλων των ομάδων επαφής.

5.3. Για την περαιτέρω εξέλιξη, πέρα από τη συμβατική εταιρική ευθύνη, το κίνημα της οικονομίας για το κοινό καλό προτείνει ο ισολογισμός να πληροί οκτώ «μετακριτήρια», δηλαδή πρέπει να είναι: 1) οικουμενικός, 2) μετρήσιμος σε ουδέτερες μονάδες, 3) συγκρίσιμος μεταξύ εταιρειών, 4) κατανοητός για τους ενδιαφερόμενους, 5) δημόσιος, 6) εξωτερικά ελεγχόμενος, 7) υποχρεωτικός και 8) νομικά δεσμευτικός. Όσο καλύτερο είναι το αποτέλεσμα τόσο χαμηλότεροι θα είναι οι φόροι, οι τελωνειακοί δασμοί, τα επιτόκια κ.λπ. μένοντας πιστοί στο σύνθημα «με την ηθική μέχρι την επιτυχία».

5.4. Περισσότερες από 200 ΜΜΕ, ως μέλη του κινήματος της ΟΚΚ, πραγματοποίησαν Ισολογισμό κοινού καλού μέχρι το τελικό στάδιο: αξιολόγηση από ομοτίμους ή εξωτερικό έλεγχο. Η μετάβαση στον υποχρεωτικό ισολογισμό θα μπορούσε να είναι σταδιακή. Η ΕΕ έκανε πρόσφατα τα πρώτα βήματα με την οδηγία της για την υποβολή μη χρηματοοικονομικών εκθέσεων. Το δεύτερο βήμα θα μπορούσε να είναι να περιλαμβάνει η οδηγία μόνο πρότυπα που συμμορφώνονται με όλα τα παραπάνω μετακριτήρια και να συνεπάγεται νομικά πλεονεκτήματα ανάλογα με το αποτέλεσμα. Τα υπόλοιπα πρότυπα θα μπορούσαν αργότερα να συγχωνευτούν σε ένα, το οποίο θα αποτελεί το μη χρηματοοικονομικό μέρος του υποχρεωτικού ισολογισμού της εταιρείας. Ο «καθολικός» (χρηματοοικονομικός και μη χρηματοοικονομικός) ισολογισμός θα αποτελεί διαβατήριο εισόδου στη μελλοντική ηθική κοινή αγορά.

5.5. **Επισήμανση ηθικής συμπεριφοράς.** Στην οικονομία για το κοινό καλό προτείνεται να αναγράφονται οι πληροφορίες για την ηθική συμπεριφορά υποχρεωτικά σε όλα τα προϊόντα που πωλούνται στην ευρωπαϊκή κοινή αγορά μέσω κοινής επισήμανσης της ηθικής, η οποία και θα καθορίζει τη συμβολή της εταιρείας στο κοινό καλό. Στην επισήμανση θα μπορούσε να αποτυπώνεται οπτικά το αποτέλεσμα του Ισολογισμού κοινού καλού, για παράδειγμα, με πέντε χρώματα. Μέσω του κώδικα απαίτησης ποιότητας (QR), οι καταναλωτές θα μπορούν να βλέπουν τον ισολογισμό λεπτομερώς.

⁽⁷⁾ COM(2011) 681 final.

5.6. **Ηθικές δημόσιες συμβάσεις.** Στις δημόσιες συμβάσεις θα μπορούσε να δίνεται προτεραιότητα σε οργανώσεις που μπορούν να αποδείξουν ότι έχουν τη μεγαλύτερη συμβολή στο κοινό καλό μέσα από τον Ισολογισμό κοινού καλού που διατηρούν. Οι δημόσιες συμβάσεις στην ΕΕ μπορούν να λειτουργήσουν ως κινητήριος δύναμη για την υλοποίηση της «ηθικής ευρωπαϊκής αγοράς», εγκρίνοντας κριτήρια που συνδέονται με τη συμβολή στο κοινό καλό και την ποιότητα του κοινωνικού και οικολογικού ίχνους που ορίζεται στην οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽⁸⁾ και εφαρμόζοντας την αντίστοιχη κοινωνική ρήτρα.

5.7. **Ηθικό εσωτερικό εμπόριο.** Το ελεύθερο εσωτερικό εμπόριο θα ενθαρρύνεται σε οργανώσεις που μπορούν να αποδείξουν ότι έχουν τη μεγαλύτερη συμβολή στο κοινό καλό μέσα από τον Ισολογισμό κοινού καλού που διατηρούν. Πρώτον, θα διευκολύνεται η ελεύθερη διάθεση στην αγορά και η κυκλοφορία των προϊόντων και υπηρεσιών των ευρωπαϊκών εταιρειών που μπορούν να αποδείξουν ότι συμμορφώνονται με τα ελάχιστα πρότυπα ηθικής βάσει της «ηθικής ευρωπαϊκής αγοράς». Δεύτερον, θα διευκολύνεται η εισαγωγή προϊόντων, οι επενδύσεις και η παροχή υπηρεσιών από εταιρείες σε χώρες εκτός ΕΕ που επίσης μπορούν να αποδείξουν ότι συμμορφώνονται με τα ελάχιστα πρότυπα ηθικής δύναμης της «ηθικής ευρωπαϊκής αγοράς». Με αυτόν τον τρόπο, οι εισαγωγικοί δασμοί και οι φορολογικές πολιτικές που σχετίζονται με το εσωτερικό εμπόριο και τις εισαγωγές θα διαμορφώνονται ανάλογα με την ηθική συμπεριφορά που υιοθετούν οι εταιρείες.

5.8. **Ηθικό διεθνές εμπόριο.** Η ηθική συμπεριφορά και η συμβολή στο κοινό καλό πρέπει να γίνει το σήμα κατατεθέν της ευρωπαϊκής οικονομίας, με άλλα λόγια, η «ευρωπαϊκή σφραγίδα». Οι ευρωπαϊκές εταιρείες, ως πρέσβεις της ευρωπαϊκής κοινωνίας, του ευρωπαϊκού πολιτισμού και των ευρωπαϊκών αξιών οφείλουν να μεριμνούν ώστε να συμπεριφέρονται ηθικά και να το αποδεικνύουν μέσω του ισολογισμού. Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση του εξωτερικού εμπορίου (προγράμματα βοήθειας για το διεθνές εμπόριο, ηθικά πρότυπα εμπορίας κ.λπ.) θα πρέπει, ως εκ τούτου, αρχικά να στηρίζουν εκείνες τις εταιρείες που αποδεδειγμένα έχουν τη μεγαλύτερη συμβολή στο κοινό καλό.

5.9. **Επιχειρηματίες για το κοινό καλό.** Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας είναι καίρια για τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπό αυτό το πνεύμα, η κοινωνική καινοτομία πρέπει, εξ ορισμού, να προσανατολίζεται στην παροχή προϊόντων και υπηρεσιών που συμβάλλουν στο κοινό καλό της κοινωνίας. Για αυτόν τον λόγο, οι πολιτικές προώθησης της επιχειρηματικότητας στην «ηθική ευρωπαϊκή αγορά» θα ενισχύουν τη σύσταση νέων επιχειρήσεων και την κατάρτιση των επιχειρηματιών στη βάση των αξιών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αλληλεγγύης, της οικολογικής βιωσιμότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της δημοκρατικής συμμετοχής. Μπορούν να δημιουργηθούν σε όλες τις πόλεις (κοινού καλού) αντίστοιχοι κόμβοι, με την ίδρυση επιχειρήσεων που είτε χρησιμοποιούν τον ισολογισμό από την αρχή είτε συστήνονται αρχικά ως «επιχειρήσεις κοινού καλού».

5.10. **Καταναλωτές και ενίσχυση της ηθικής κατανάλωσης.** Η επιτυχία της «ηθικής ευρωπαϊκής αγοράς» θα εξαρτηθεί από τη ζήτηση εκ μέρους των ευρωπαϊκών καταναλωτών προϊόντων και υπηρεσιών που συμβάλλουν στο κοινό καλό. Θα χρειαστεί να επινοηθούν και να προωθηθούν στρατηγικές και προγράμματα για την τόνωση της ηθικής κατανάλωσης. Αυτά τα προγράμματα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες για τη φύση της «ηθικής ευρωπαϊκής αγοράς» μέσω της εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης και ενημερωτικών εκστρατειών. Η «διττή πράξη» του ισολογισμού κοινού καλού και της επισημάνσης θα προσφέρουν ιδανικά εργαλεία για την επίτευξη αυτού του στόχου.

5.11. **Ηθικές τράπεζες και η επέκταση των συμφωνιών της Βασιλείας, με την προσθήκη κριτηρίων ηθικής ποιότητας στην τραπεζική νομοθεσία.** Από τη χρηματοοικονομική κρίση του 2008 και μετά τα ανεπιθύμητα τραπεζικά και χρηματοοικονομικά περιστατικά, η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη έχασε σταδιακά την εμπιστοσύνη της όχι μόνο στο τραπεζικό σύστημά της, αλλά και στις εθνικές και ευρωπαϊκές ρυθμιστικές αρχές. Αυτή η κατάσταση αποτελεί μεγάλο κίνδυνο για την οικονομική σταθερότητα της ευρωζώνης.

5.11.1. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να αναβαθμιστούν τα ηθικά πρότυπα του χρηματοπιστωτικού τομέα και παράλληλα να αυξηθεί η ποικιλομορφία του χρηματοοικονομικού οικοσυστήματος, ενισχύοντας τα δίκτυα ηθικών τραπεζών σε όλη την ΕΕ (συνεταιριστικές τράπεζες, ταμειωτήρια, νέες ηθικές τράπεζες), που συμβάλλουν στο κοινό καλό. Αυτό μπορεί να συμβάλει στην προώθηση στην Ευρώπη ενός τραπεζικού συστήματος το οποίο: α) θα παρέχει μόνο βασικές υπηρεσίες (αποταμιεύσεις, πληρωμές, δάνεια), β) δεν θα πληρώνει μερίσματα ή αυτά θα είναι περιορισμένα, γ) θα διεξάγει έλεγχο κοινού καλού για κάθε αίτημα δανεισμού. Μια ηθική αξιολόγηση της φερεγγυότητας αυτού του είδους θα συνιστούσε επέκταση των συμφωνιών της Βασιλείας για να συμπεριληφθούν ηθικά κριτήρια. Θα υπολόγιζε την ηθική προστιθέμενη αξία που θα επέφερε μια επένδυση.

⁽⁸⁾ ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 65.

5.11.2. Ένα αρχικό πρωτότυπο τέτοιου ελέγχου κοινού καλού αναπτύσσεται επί του παρόντος από το έργο «τράπεζα κοινού καλού», στην Αυστρία. Οι όροι δανεισμού θα μπορούσαν να εξαρτώνται από το αποτέλεσμα της αξιολόγησης. Με αυτόν τον τρόπο, η χρηματοοικονομική αγορά θα μπορούσε να γίνει ένα εργαλείο για τη βιώσιμη κοινωνική και οικολογική ανάπτυξη.

5.12. **«(Περιφερειακό) Χρηματιστήριο κοινού καλού».** Όλες οι ηθικές τράπεζες που εργάζονται για το κοινό καλό θα μπορούσαν να δημιουργήσουν από κοινού ένα περιφερειακό χρηματιστήριο κοινού καλού, το οποίο θα παραλαμβάνει τις αιτήσεις δανεισμού που έχουν υποστεί επιτυχώς τον ηθικό έλεγχο, αλλά όχι τον έλεγχο οικονομικής φερεγγυότητας. Αυτά τα χρηματιστήρια, σε αντίθεση με τα αντίστοιχα συμβατικά, δεν θα αποτελούν βήμα διαπραγμάτευσης εταιρικών μετοχών ή είσπραξης αποδόσεων· δεν θα είναι αυτοί οι λόγοι επένδυσης σε μια εταιρεία. Το κέρδος για τους επενδυτές θα έγκειται αλλού, όπως, για παράδειγμα, στο νόημα, τον κοινωφελή χαρακτήρα και την ηθική («τριπλός ορίζοντας»). Έτσι, οι Ευρωπαίοι πολίτες και οι ευρωπαϊκές εταιρείες θα έχουν την ευκαιρία να προβούν σε ηθικές επενδύσεις που να αντικατοπτρίζουν τις αξίες των συνταγμάτων των κρατών μελών, και των ίδιων των Συνθηκών της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 17 Σεπτεμβρίου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE
